

Csepeli Réka

Rien ne va plus ! A francia kormány bukása – Súlyos gazdasági válság és újabb patthelyzet a belpolitikában

A Nemzetgyűlés december 4-én háromszázharmincegy szavazatot élvező bizalmatlansági indítvánnyal lemondásra kényszerítette a nem egészen három hónapja kinevezett kormányt.¹ A Michel Barnier által vezetett végrehajtó hatalom bukása újabb belpolitikai válságot okozott, amely nyilvánvalóan az ország kritikus gazdasági helyzetét is tovább rontja.

A bizalmatlansági eljárás megindítása, illetve annak elfogadása ugyan várható volt, a kormány lemondásra kényszerítése mégis történelminek mondható. A kinevezett kormány bizalmatlansági indítvánnyal való megbuktatása az ötödik köztársaság történetében ugyanis gyakorlatilag előzmény nélküli. Egyedül 1962-ben került sor arra, hogy a Nemzetgyűlés ilyen eszközhöz folyamodjon, Georges Pompidou azonban az akkori köztársasági elnök, Charles de Gaulle ismét felkérte a kormányalakításra.²

Barnier kormánya a legrövidebb ideig volt hatalmon az ötödik köztársaság történetében, alig kilencvenkilenc napig. Ez a politikai kudarc egyben az Emmanuel Macron elnök által előírányzott kompromisszumos megoldásnak a bukását is jelenti, megerősítve egyúttal azt a tradíciót is, miszerint a koalíciós kormány a francia belpolitikában nemigen életképes.

Bizalmatlansági indítvány

A szeptember elején kinevezett miniszterelnök által felállított kormány kezdettől fogva ingoványos talajon állt. A bizalmatlansági indítványt kiváltó *casus belli* az a momentum jelentette, amikor a kormányfő, Michel Barnier december 2-án az alkotmány 49/3-as cikkelyéhez folyamodott a társadalombiztosítás 2025-ös költségvetésének megszavazása ügyében.³ Kormányának számos tagja

¹ Crise politique : revivez la censure et la chute du gouvernement Barnier dans notre direct 2024.

² RFI 2024.

³ L'ANGEVIN 2024.

napok óta azzal érvelt, hogy a kormány cenzúrával történő megbuktatása az ország „öngyilkosságát” jelentené. A belügyminiszter, Bruno Retailleau egyenesen „orosz ruletthez” hasonlította ezt az – akkor még csak esetleges – döntést, amellyel az ellenzék olyan gazdasági szakadékkba taszíthatja az országot, amelyből az csak nehezen, sőt, valószínűleg egyáltalán nem tud majd kikászálódni. Michel Barnier pedig egyenesen az „ejtőernyő nélküli ugrás” hasonlatával élt. Az Új Népfont indítványozta bizalmatlansági indítványhoz végül a Nemzeti Tömörülés is csatlakozott. Ebben az esetben is történelminek nevezhető az esemény, hiszen ez is gyakorlatilag az első alkalom, hogy „együtt” szavaz a politikai paletta két ellentétes ereje.

A Nemzeti Tömörülés a Barnier-kormány felállása óta a mérleg nyelveként működött. Ellenzői számtalanszor hangsúlyozták is, hogy valójában a Marine Le Pen névvel fémjelzett párt diktálja a kormány politikáját. A pártelnök, Jordan Bardella megfogalmazása szerint ők „türelmesen vártak, hogy komolyan vegyék őket”, azonban végül nem kaptak semmiféle garanciát egyetlen általuk követelt intézkedés bevezetésére sem. A Marine Le Pen ellen szeptember végén indított per szintén felgyorsította a párt döntését a kormány megbuktatásával kapcsolatban. A 2027-es elnökválasztáson való indulását potenciálisan megakadályozó, januárra várható bírói döntés tudatosította Marine Le Penben, hogy választói a jelenlegi kormány leváltását várják el tőle. December 2-án a Nemzeti Tömörülés bejelentette, hogy szintén csatlakozik a bizalmatlansági indítványhoz. Ugyanakkor – az Új Népfronttal ellentétben – nem szólítja fel Macront az elnöki posztjáról való lemondásra. A párt szerint Barnier Macron politikájának „meghosszabítása”.

Az Új Népfont és különösen Jean-Luc Mélenchon azonban egyre erőteljesebben követeli Emmanuel Macron lemondását. A Zöld párt főtitkára, Marine Tondelier és az Új Népfront kormányfőjelöltje, Lucie Castets új mozgalmat indított el *Gagnons ensemble* néven.⁴ A baloldal szerint ez a kormány soha nem volt legitim, hiszen a nemzetgyűlési választások az Új Népfrontot hozták ki győztesként. A baloldali koalíció szerint Michel Barnier „riogatásai” az ország összeomlásával kapcsolatban „nemcsak alaptalanok, hanem tisztességtelenek is”. Nem a Barnier-kormány megbuktatása a baloldal igazi célja, hanem Macron elnök leváltása. Az elnöki hatalomra épülő francia belpolitikában a legfőbb cél mindig is ennek a csúcspozíciónak a megszerzése volt. Ez alól természetesen most sincs kivétel: valamennyi párt és politikai személyiség most is kizárólag 2027-re gondol.

⁴ Gagnons Ensemble [é. n.].

Az igazi tét tehát az, hogy hatalmon tud-e maradni Emmanuel Macron

Emmanuel Macron több ízben is határozottan kijelentette, nem kíván lemondani. „Kétszer választottak meg a francia állampolgárok, mandátumom végéig maradni fogok” – hangsúlyozza. Továbbra is ragaszkodik ahhoz az álláspontjához, miszerint a Nemzetgyűlést azért oszlatta fel júniusban, hogy „a népnek újra megadja a demokratikus választás lehetőségét”, és hogy döntése „teljesen átgondolt volt”. Ugyanakkor feloszlításra tradicionálisan csak akkor kerül sor, amikor egy kormányt megbuktatnak, mint 1962-ben. Itt jegyezzük meg azt is, hogy Macron elnök esetleges lemondása, illetve lemondásra kényszerítése az ötödik köztársaság végét jelentené. Emmanuel Macron-nak tehát érdeke volt, hogy a Nemzetgyűlés megszavazza Barnier lemondását, mert ellenkező esetben saját posztja vált volna kérdésessé, hiszen a jelen helyzet kialakulásáért voltaképpen mindenki őt okolja.

Ami pedig a kormányt illeti, az alkotmány szerint a köztársasági elnök nincs időhöz kötve, sem abban, hogy elfogadja-e annak lemondását, sem abban, hogy mikor nevez ki új miniszterelnököt. Sőt, még arra is lehetősége nyílik, hogy újra kinevezze Michel Barnier-t (utóbbi azonban tegnapi nyilatkozatában határozottan kijelentette, hogy nem kívánja többé ezt a pozíciót elfoglalni).⁵ Bármilyen történések is, azt már most kijelenthetjük, hogy az ország belpolitikai helyzete alapvetően nem fog megváltozni: az új kormánynak nem lesz nagyobb többsége, mint az eddiginek, hiszen a három nagy blokkra osztódó Nemzetgyűlés képviselőinek aránya ugyanaz marad.

Tegnapi bejelentése szerint Emmanuel Macron már aktívan keresi a következő miniszterelnököt, és ígérete szerint az új kormányfőt 24 órán belül kinevezi. A legesélyesebbnek a jelenlegi védelmi miniszter, Sébastien Lecornu tűnik, annál is inkább, mert kinevezésével a Nemzeti Tömörülés is egyetértene.⁶ Ez egyben azt is jelenti, hogy kormánya nem lenne egyből bizalmatlansági indítványnak alávetve. Az előző kormány belügyminiszterének, Bruno Retailleau-nak a neve is esélyesként szerepel az előrejelzésekben, csakúgy, mint a centrista François Bayroué vagy akár a Szenátus elnökéé, Gérard Larcher-é. A baloldal esetleges jelöltjei azonban egyetlen listán sem szerepelnek.

⁵ Le Nouvel Obs 2024.

⁶ VASSAS 2024.

Feszült társadalmi és gazdasági helyzet

Franciaországban a jelenlegi legnagyobb tét a hatalmas államadósság fokozatos visszatörlesztése, illetve az ország gazdasági helyzetének helyrebillentése. Ennek két kulcsa a társadalombiztosítás költségvetésének és a nyugdíjrendszernak a reformja.

A legsürgetőbb a 2025-ös év költségvetésének megszavazása. Amennyiben pedig erre nincs lehetőség, létezik egy törvény, amely szerint az előző évi költségvetést újra be lehet mutatni a Nemzetgyűlésnek, azonban ez voltaképpen annyit jelentene, hogy elismerik a hatalmas államháztartási hiányt (a GDP 6,5%-a), ami még jobban leértékeli az országot.

Ne felejtjük el továbbá azt sem, hogy az alkotmány értelmében a köztársasági elnök nem oszthatja fel újra a Nemzetgyűlést a jövő év júliusa előtt! Ez akkor sem történhet meg, ha esetleg időközben mégis lemondásra kényszerülne, hiszen utódjának is be kell tartania az ötödik köztársaság alkotmányának ezen szabályát.

A görög válság Damoklész-kardja

A 2010-es évek elejét beárnyékoló görög gazdasági válságot és annak tragikus következményeit a Barnier-kormány és annak támogatói rendszeresen hivatkozási alapul használták. A francia gazdasági helyzet kétségtelenül igencsak kritikusan mondható. Az elmúlt 2 évben Franciaország volt az eurózóna egyetlen állama, amely megnövelte a deficitjét. A francia állam adóssága immáron elérte a 3300 milliárd eurót (itt emlékeztessünk arra, hogy annak idején a görög adósság „csak” 350 milliárd euró volt). Csak a törlesztés évi 60 milliárd euróba kerül, ami jövőre 75 milliárd lesz. 5 évre kivetítve az ország 300 milliárd eurót kell hogy visszafizessen, ami annyit jelent, hogy mást sem csinál, csak visszatéríti a tartozását. Az egyetlen megoldás a közkiadások radikális csökkentése lenne – azaz pontosan azok a rendelkezések, amelyeket a leváltott Barnier-kormány indítványozott és bevezetett... volna.

Emlékeztessünk itt még arra is, hogy annak idején az eurózóna mentette meg Görögországot, a németek nyomására! Azonban a német gazdaság mára már korántsem a régi. A németeknek sem a gazdasági, sem a politikai helyzetük nem teszi lehetővé, hogy hasonlóan cselekedjenek, mint tizenkét évvel ezelőtt. Többen azzal riogatnak, hogy az így kialakult helyzet akár az eurózóna végét is

jelentheti. Ráadásul a németek haragszanak a franciákra, akik nem tartották be az ígéreteiket. Mára már nem beszélhetünk gazdasági kohézióról az EU-n belül.

Az egyetlen talán biztató elem, hogy a francia bankok *too big to fail* mérete és súlya megvédheti azokat a csődtől – legalábbis elviekben. Sokan azonban felszólalnak az ilyen típusú „Kasszandra-jóslatok” ellen, demagóg riogatással vádolva mindazokat, akik az ország gazdasági összeomlásával fenyegetőznek.⁷

Franciaországra tehát ismét bizonytalanság és instabilitás vár, az esetleges államcsőd árnyékában: az ország eladósodásának mértéke az elmúlt napokban átlépte Görögorszáégét! Bármilyen történjék is, a „pénzügyi vihar” be fog következni – ahogyan erre Michel Barnier is figyelmeztetett kormányának feloszlata esetén.

Barnier az alku embereként mutatkozott be. Kormánya bukásával eltávolodik a kompromisszum lehetősége egy olyan országban, ahol mindig az erős többségi kormányzás volt a jellemző. A baljós jelek már most megmutatkoznak: az államadóság 55%-a külföldi kézben van. A Standard & Poor's elkövetkezendő beosztásában várhatóan Franciaország már csak 1 A minősítést fog kapni, amely még kiszolgáltatottabbá teszi a francia gazdaságot. Az infláció emelkedése a vásárlóerőt közvetlenül érinteni fogja. Ezzel közvetlen összefüggésben igen nagy valószínűséggel jelentősen megemelkedik a munkanélküliség. Összefoglalásként elmondhatjuk tehát, hogy a Barnier-kormány bukása gyakorlatilag semmit nem old meg. A francia Nemzetgyűlés továbbra is három tömbre oszlik, amelyek elvileg – és sajnálatos módon gyakorlatilag is – összeegyeztethetetlenek egymással.

Az ország tehát ismét patthelyzetben találja magát, hiszen abszolút többséggel egyik pártcsoportulás sem rendelkezik, aminek következtében a Nemzetgyűlés gyakorlatilag működésképtelen. Mindeközben az ország gazdasági helyzete napról napra romlik, egyre inkább veszélyeztetve ezzel a hatvan-nolcmillió francia állampolgár életkörülményeit.

2024. december 5.

⁷ BATSÁNYI 1789.

Felhasznált irodalom

BATSÁNYI János (1789): *A franciaországi változásokra.*

Crise politique : revivez la censure et la chute du gouvernement Barnier dans notre direct (2024). *Le Monde*, 2024. december 8. Online: www.lemonde.fr/politique/live/2024/12/07/en-direct-nouveau-premier-ministre-les-ecologistes-rencontreront-emmanuel-macron-a-l-elysee-lundi-au-contraire-des-insoumis_6424825_823448.html

Gagnons Ensemble [é. n.]. Online: <https://gagnons-ensemble.fr/>

L'ANGEVIN, Timothée (2024): Budget de la Sécu 2025 : Michel Barnier dégage l'article 49.3, pour faire adopter le texte sans vote. *Actu*, 2024. december 2. Online: https://actu.fr/politique/budget-de-la-secu-2025-michel-barnier-degage-l-article-49-3-le-texte-adopte-sans-vote_61789900.html

Le Nouvel Obs (2024): Censure du gouvernement Barnier : délai de nomination d'un nouveau Premier ministre, possibilité de dissolution... Les questions qui se posent désormais. *Le Nouvel Obs*, 2024. december 4. Online: www.nouvelobs.com/politique/20241204.OBS97365/censure-du-gouvernement-barnier-delai-de-nomination-d-un-nouveau-premier-ministre-possibilite-de-dissolution-les-questions-qui-se-posent-desormais.html

RFI (2024): Motion de censure en France: un seul précédent en 1962 lorsque le gouvernement Pompidou est tombé. *MSN*, 2024. december 4. Online: www.msn.com/fr-fr/actualite/france/motion-de-censure-en-france-un-seul-pr%C3%25A9c%C3%25A9dent-en-1962-lorsque-le-gouvernement-pompidou-est-tomb%C3%25A9/ar-AA1veJ3z

VASSAS, Cécile (2024): Sébastien Lecornu, Premier ministre : une piste qui revient sur le fil ? *L'internaute.com*, 2024. december 13. Online: www.linternaute.com/actualite/politique/6769538-sebastien-lecornu-premier-ministre-une-piste-qui-revient-sur-le-fil/